

විශේෂ සටහන 3

ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික උඩ්සායනය (Takeoff) - අවශ්‍යතාව සහ සුළුනම

පසුබිම

1948 දී ශ්‍රී ලංකාව නිදහස් රටක් බවට පත්වන විට මූලික වශයෙන් කෘෂිකාර්මික ආර්ථිකයක් වූ අතර අනෙකුත් සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවලට සාපේක්ෂව ඒක පුද්ගල ආදායම යම් ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. වරින්වර බලයට පත්වූ රජයන් විසින් ආර්ථික වර්ධනය වේගවත් කිරීම හා සුභසාධනය ඉහළ නැංවීම අරමුණු කරගනිමින් විවිධ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නංවන ලදී. එලෙසම ප්‍රතිපත්තිවල වරින්වර සිදු වූ වෙනස් කිරීම් මෙන්ම පැවති අභ්‍යන්තර යුදමය වාතාවරණය සහ තරුණයින් විසින් ඇති කළ කැරලි මගින් මානව ප්‍රාග්ධනය සහ සම්පත් අහිමිවීම තුළින් ආර්ථිකයට දැඩි හානියක් සිදු වූ අතර, සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවල ආයෝජනය කිරීම සඳහා වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය සීමාකිරීම මෙන්ම වරින්වර හඳුන්වා දුන් ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ මගින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට ද බාධා ඇති කළේය. 2009 දී අභ්‍යන්තර යුදමය වාතාවරණය අවසන් වීමත් සමග ඇති වූ විශාල යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනයත් සමග ආර්ථිකය තම විභව නිමැවුම් මට්ටම කරා මෙහෙයවනු ලැබූ

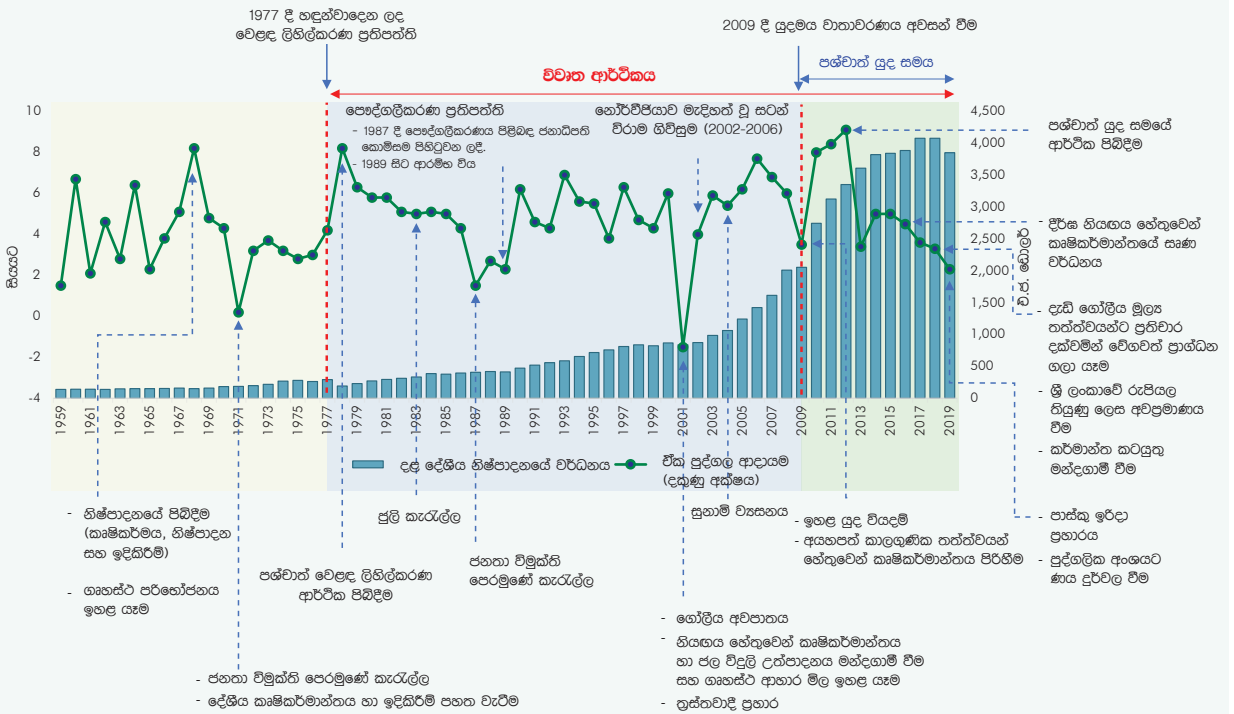
අතර, අඛණ්ඩව වසර තුනක් තුළ සියයට 8කට වඩා ඉහළ වර්ධන සාමාන්‍යයක් වාර්තා කරමින් ආයෝජකයින්ගේ විශ්වාසය නැවතත් ඇති කළේය. ඉහළ මැදි ආදායම් ලබන රටක් බවට පත්වීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව ඉතා සාර්ථකව ඉදිරියට ගමන් කළ ද විවිධ හේතු නිසා පසුගිය වසරවල ආර්ථික වර්ධන වේගය අඩුවීම මධ්‍යයේ, එහි ප්‍රගතිය මන්දගාමී විය (රූප සටහන වි.ස. 3.1). ශ්‍රී ලංකාව වර්තමානයේ ඉහළ මැදි ආදායම් ලබන රටක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති අතර “මැදි ආදායම් උගුල” මඟහරිමින් ඉහළ ආදායම් ලබන ජාතියක් බවට උඩ්සායනය වීම සඳහා සැමට සමානව ප්‍රතිලාභ ලැබෙන හා තිරසාර වර්ධනයක් ළඟාකර ගැනීමට සුදුසු ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති අනුගමනය කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ.

ශ්‍රී ලංකාව සතු ශක්තීන්

මානව සංවර්ධන දර්ශකයේ රටවල් 189ක් අතරින් 71 වන ස්ථානයේ සිටින ශ්‍රී ලංකාව, සිය කලාපයේ අනෙකුත් රටවල් සමග සසඳන විට දර්ශකයේ බොහෝ ඉදිරියෙන් සිටී. සාක්ෂරතාව අතින් සලකන කල

රූප සටහන වි.ස. 3.1

ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික වර්ධන රටාව

මූලාශ්‍ර: ලක්ෂ්මන්, 1997
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, වාර්ෂික වාර්තා

ශ්‍රී ලංකාව සියයට 92.5ක අනුපාතයක් සමගින් කලාපීය සහ ගෝලීය සාමාන්‍යයන් පසුකර සිටී.¹ තවද, සමාජ දර්ශක අනුව දකුණු ආසියාවේ ඉහළින්ම සිටින රටක් වන ශ්‍රී ලංකාවේ, දිවයින පුරා විසිරී පවතින කුටුම්භයන්ගෙන් සියයට 90කට වඩා ආරක්ෂිත පානීය ජල පහසුකම් තිබෙන අතර නිදහස් සෞඛ්‍ය සේවය හේතුවෙන් සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ වඩාත් සාධනීය තත්ත්වයක් ද දක්නට ලැබේ.² අධික දරිද්‍රතාවය විරල සාධකයක් වන අතර, ජනගහන දරිද්‍රතා දර්ශකයට අනුව 1996 වසරේ සියයට 26.1ක් වූ දරිද්‍රතාව 2016 වන විට සියයට 4.1 දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස පහළ බැස තිබේ.³ එසේම, මුළු දිවයින පුරාම පාහේ විදුලිබලය සහිත රටක් බවට පත්වීම, විදුලි සංදේශ සම්බන්ධතා ඉතා ඉහළ මට්ටමක පැවතීම, වාණිජ අග නගරය කලාපීය අග නගරවලට සම්බන්ධ කරමින් රටේ අධිවේගී මාර්ග ජාලයට සිදුකරන අඛණ්ඩ එකතු කිරීම් සහ කොළඹ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය නගරයට අදාළ ගොඩකිරීම් සම්පූර්ණ කිරීමත් සමඟ භෞතික යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනයෙහි මෑත වසරවල සැලකිය යුතු වර්ධනයක් වාර්තා කර ඇත. 2019 ගෝලීය තරගකාරීත්ව දර්ශකයේ දකුණු ආසියානු කලාපයේ වැඩිම ප්‍රගතියක් ලැබූ රට ලෙස යටිතල පහසුකම් අංශයේ 61වන ස්ථානය දක්වා ස්ථාන හතරකින් ඉහළට පැමිණීම තුළින් ද මෙම වර්ධනය පිළිබිඹු කෙරේ.⁴ එමෙන්ම, නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාව විසින් අනුගමනය කරන ලද මිනුම්, නොබැඳි විදේශ ප්‍රතිපත්ති තුළින් අත්කරගත් ආදර්ශමත් රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික සබඳතා විදේශ සෘජු ආයෝජන (FDI) ආකර්ෂණය කර ගැනීමට මෙන්ම රටේ ජාත්‍යන්තර වෙළඳ කාර්යසාධනය ඉහළ නැංවීමට ද උපයෝගී කරගත හැකිය. තවද, ක්‍රියාකාරී ශ්‍රම බලකායේ කාන්තා සහභාගීත්වය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා රජය විසින් මෑතක දී ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග, සහභාගීත්ව ආර්ථික වර්ධනයට උපකාරී වනු ඇත.

මූලෝපායික වශයෙන් වැදගත් ස්ථානයක පිහිටීමෙන් වරප්‍රසාද ලත් දූපතක් වන ඓතිහාසික මුහුදු සේද මාවත මධ්‍යයේ පිහිටා ඇති ශ්‍රී ලංකාව ඉතිහාසය පුරාම නැගෙනහිර හා බටහිර වෙළෙඳුන්ගේ අවධානයට නතු විය. ආසියාව සහ සෙසු ලෝකය අතර වර්ධනය වන වෙළඳාමත් සමඟ, ජාත්‍යන්තර සමුද්‍රීය හා සැපයුම් මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස ඉස්මතු වීමේ හැකියාව පෙන්නුම් කරන ශ්‍රී ලංකාවේ භූගෝලීය පිහිටීම වර්තමානයේ දී පෙරටත් වඩා වැදගත් වේ. මීට අමතරව, ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ සිට වූ විශේෂිත භූගෝලීය හා දේශගුණික සාධකවල බලපෑමෙන් සැදුම්ලත් ජලජ හා භෞමික පරිසර පද්ධති මෙන්ම,

1 ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවේ ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රමබල සමීක්ෂණ 2018 වසර සඳහා කාර්තුමය ශ්‍රම බල සමීක්ෂණ තාවකාලික දත්ත මත පදනම් වේ.
 2 වැඩි විස්තර සඳහා <https://www.worldbank.org/en/country/sri Lanka/overview> බලන්න.
 3 ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදුකළ ගෘහ ඒකක ආදායම් සහ වියදම් සමීක්ෂණය, 2016
 4 2018 වසරේ දී වාර්තා කළ ලකුණු 56ට සාපේක්ෂව 2019 වසරේ දී දර්ශක ඒකක 1.1ක වර්ධනයක් සමගින් ලකුණු 57.1ක් ලබාගත් ශ්‍රී ලංකාව රටවල් 141ක් අතුරින් 84වන ස්ථානයේ සිටී.

ශ්‍රී ලංකාවට උරුම වූ සංස්කෘතික වටිනාකම් තුළින් පරිසර සංචාරක හා සුවතා සංචාරක කර්මාන්තය සඳහා විශාල විභවයක් ඇති රටක් වන්නට අවස්ථාව ඇත. තවද, නැගෙනහිර වෙරළ තීරයේ බහුලව පවතින ඛනිජ සම්පත් ඇතුළු වටිනා ස්වාභාවික සම්පත්, යෝග්‍ය හා තිරසාර ලෙස උකහා ගැනීම ආර්ථිකයේ දියුණුව සඳහා උපකාරී වනු ඇත.

පූර්වෝපායික සහ ඉදිරි දැක්මකින් යුතු මුදල් ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දශකයකට වැඩි කාලයක් පුරාවට තනි ඉලක්කමක පවතින උද්ධමනයක් භුක්ති විඳීමට ශ්‍රී ලංකාව සමත් වී තිබේ. ජනගහනයේ අවදානමට ලක්විය හැකි ජන කොටස් ආරක්ෂා කිරීමට සහයෝගය දෙන අතර සහ රැකියා නිර්මාණය කරන නිෂ්පාදන ප්‍රවර්ධනය කරන අතරේ දී, රටේ තරගකාරීත්වය ඉහළ දැමීම තුළින් ආර්ථික වර්ධන ප්‍රයත්නයන් සඳහා සහය ලබාදීමට සහ සමස්ත සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාව ඇති කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් ලෙස උද්ධමනය අඩු සහ ස්ථායී අගයක පවත්වා ගැනීම සලකනු ලැබේ. කලක් දිවිත්ව ඉලක්කම් දෙකක උද්ධමනය සහිත ආර්ථිකයක් ලෙස සලකනු ලැබූ ශ්‍රී ලංකා ආර්ථික ව්‍යුහයේ මෙම සැලකිය යුතු වෙනස ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ආර්ථික උච්චාසනය සඳහා වන උත්සාහයන් වෙත උත්ප්‍රේරකයක් වනු ඇත.

ගැටලු සහ අභියෝග

ආරම්භයේ දී සඳහන් කළ සාධකවලට අමතරව ඉහළ අයවැය හිඟය, ඉහළ වෙළඳ හා ජංගම ගිණුමේ හිඟය, ඉඩම්, ශ්‍රම හා ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළවල ගැටලු, ආයතනවල දැකිය හැකි සාම්ප්‍රදායික සහ නිලධාරීවැදී ස්වභාවයන්, සංස්කෘතික සාධක, දුර්වල පාලන ව්‍යුහයන්, දේශපාලන අස්ථාවරත්වය සහ දූෂණය වැනි හේතු ගණනාවක් නිසා දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ඉහළ ආර්ථික වර්ධනයක් පවත්වා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකාවට නොහැකි වී තිබේ.

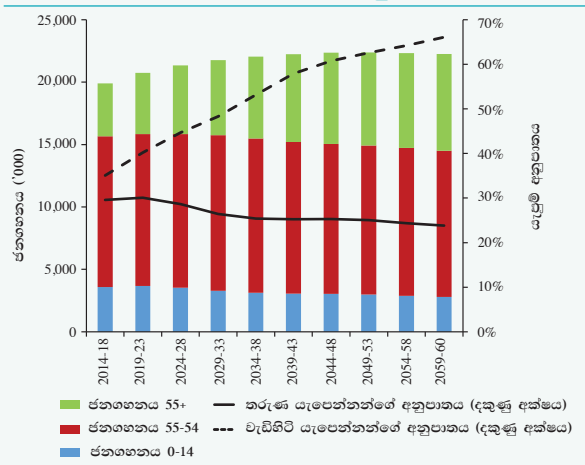
ආසියාවේ බොහෝ සාර්ථක ආර්ථිකයන්හි වර්ධන වේගය සඳහා අපනයන සහ විදේශීය සෘජු ආයෝජන හේතු වී ඇති බව සඳහන් කළ හැකිය. කෙසේ වෙතත් ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන හා විදේශීය සෘජු ආයෝජන සම්බන්ධයෙන් ලබා ඇති ප්‍රගතිය එහි කලාපීය රටවල් සමඟ සසඳන විට අඩු මට්ටමක පවතී. නැගෙනහිර ආසියානු අසල්වැසි රටවල් මෙන් නොව ශ්‍රී ලංකාවට අපනයන විවිධාංගීකරණය කිරීමට නොහැකි වී ඇති අතර ගෝලීය වෙළඳාම තුළ ශ්‍රී ලංකාව අත්පත් කරගෙන ඇති ප්‍රමාණය කාලයත් සමඟ පහත වැටී ඇති අතර 1990 දශකයේ මුල් භාගයේ සිට එහි අපනයන ව්‍යුහය ඇඟලුම්, තේ සහ රබර් නිෂ්පාදනවලින් ඔබ්බට ඊළඟ මට්ටමට විකාශනය වී නොමැත. විශේෂයෙන් අපනයන සඳහා යොමු වූ කර්මාන්ත අංශයේ පෞද්ගලික දේශීය හා විදේශීය ආයෝජන නොමැතිකම, නවෝත්පාදන, පර්යේෂණ හා සංවර්ධනයේ මන්දගාමීභාවය සහ අපනයන විරෝධී නැඹුරුව අපනයන අංශයේ දුර්වල වර්ධනයට තවදුරටත් බලපා ඇත.

මේ අතර, අස්ථාවර ආර්ථික හා දේශපාලන වාතාවරණය සහ නිලධාරීන් හා සීමාවලින් යුත් ආයෝජන වාතාවරණය ශ්‍රී ලංකාවට විදේශ ආයෝජන ගලා ඒම වළක්වා තිබේ. මෙම ප්‍රවණතා විදේශීය ජංගම ගිණුමේ හිඟය පුළුල් කිරීමට හේතු වී ඇති අතර එවැනි හිඟයන්ට මූල්‍යනය කිරීම සඳහා රට වැඩි වශයෙන් විදේශීය ණය මත රඳා පැවතීමට සිදු වී තිබේ.

තිරසාර හා පුළුල් ආර්ථික වර්ධනයක් ලබා ගැනීම සඳහා ශ්‍රම බලකාය 21 වන සියවසේ අභියෝග සඳහා සුදානම් විය යුතුයි. මානව සංවර්ධනය සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ කාර්යසාධනය ප්‍රශංසනීය වුවද, අනෙකුත් නැගී එන වෙළඳපොළවල් හා සසඳන විට උගත් තරුණ තරුණියන්ගේ විරැකියාව සහ කාන්තා ශ්‍රම සහභාගීත්වය අඩු මට්ටමක පවතින බව පෙන්නුම් කරයි. ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු කලාපය තුළ කාන්තා ශ්‍රම බලකායේ සහභාගීත්වය වීනය හා ආසියාත් කලාපයේ ආර්ථිකයන්ට වඩා සැලකිය යුතු ලෙස අඩු මට්ටමක පවතී. මෙලෙස රැකියාවක් නොකරන හෝ රැකියාවක් නොසොයන උගත් කාන්තාවන් විශාල සංඛ්‍යාවක් සිටීම ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධයෙන් බරපතල කරුණකි. මීට අමතරව, ද්විතියික, උසස් අධ්‍යාපන, සහ විශ්වවිද්‍යාල මට්ටමින් විද්‍යා, තාක්ෂණ ඉංජනේරු සහ ගණිත අධ්‍යාපනය සඳහා ප්‍රමාණවත් ලෙස නිරාවරණය නොවීම, වර්තමාන සේවා යෝජකයින්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීමට සහ ව්‍යවසායකයින් බිහිකිරීමට අසමත් සහ අඩු නිපුණතා සහිත ශ්‍රම බලකායක් නිර්මාණය කර තිබේ.

තවද, කලාපයේ අනෙකුත් රටවල් හා සසඳන විට, ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනය වේගයෙන් වයස්ගත වෙමින් පවතින අතරම ජන විකාශන සංක්‍රාන්තියේ උච්ච අවධියකට පැමිණ ඇත. එක්සත් ජාතීන්ගේ පුරෝකථනවලට අනුව, 2015 සිට 2060 දක්වා කාලය තුළ වැඩිහිටියන්ගේ යැපුම් අනුපාතය තියුණු ලෙස ඉහළ යන අතර තරුණයන්ගේ අනුපාතය පහත වැටෙනු ඇත. ඊට අමතරව, ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනය 2040 මැද භාගය වන විට දී ඉහළ යනු ඇතැයි ද පුරෝකථනය කර ඇත. (රූප සටහන වි.ස. 3.2) 2050 වර්ෂය වන විට දී සමස්ත ජනගහනයෙන් වැඩිහිටියන්ගේ කොටස 2015 පැවති සියයට 13.4 හා සැසඳීමේ දී සියයට 25.7 දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ශ්‍රම බලකායේ සංකෝචනය, අඩු ඵලදායිතාවය, සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ හා වැඩිහිටි සත්කාර වැනි මූල්‍යමය පීඩනය වැඩිවීම මෙන්ම අනාගතයේ දී විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සඳහා පිරිවැය ඉහළ යාම හරහා රාජ්‍ය මූල්‍ය කෙරෙහි වන බලපෑම මෙයින් ගම්‍ය වේ. ලෝක සමාජ ආරක්ෂණ වාර්තාවට (2017-2019) අනුව, ශ්‍රී ලාංකික ජනගහනයෙන් තුනෙන් එකකටත් වඩා අඩු ප්‍රමාණයක් අවම වශයෙන් එක් සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ ක්‍රමයක් මගින් ආවරණය වන අතර විශ්‍රාම වැටුපක් ලබන්නේ මහඵ වයසේ පුරවැසියන්ගෙන් සියයට 25ක් පමණ පිරිසකි.

රූප සටහන වි.ස. 3.2
ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහන වර්ධන පුරෝකථන

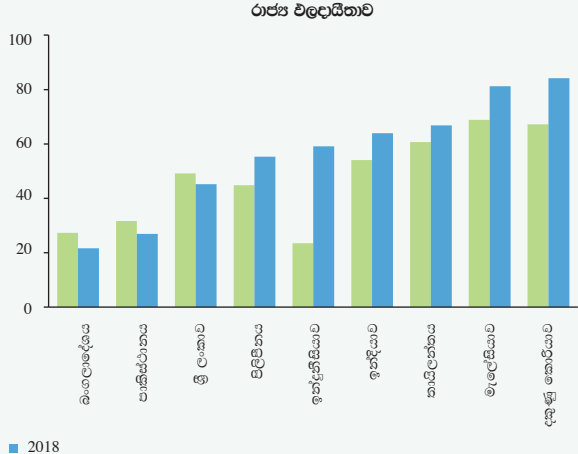
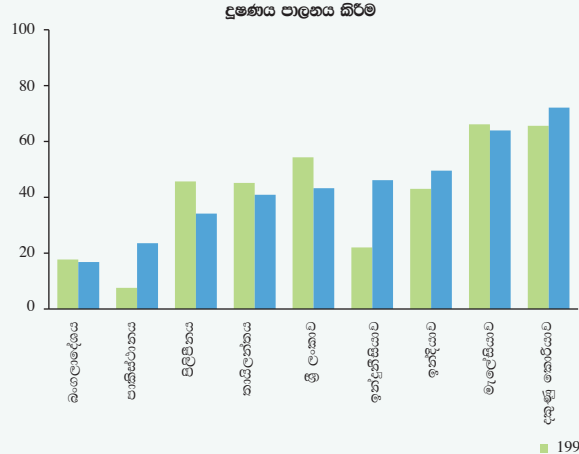
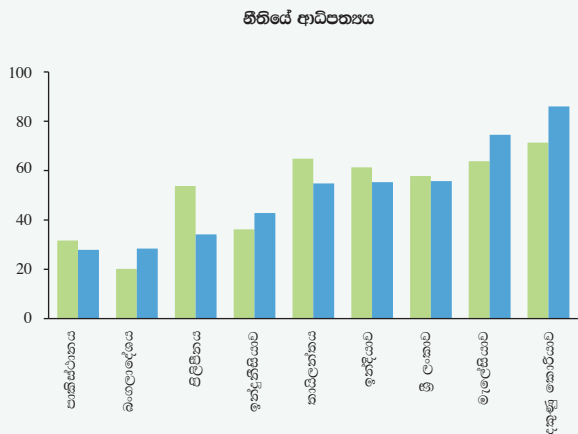
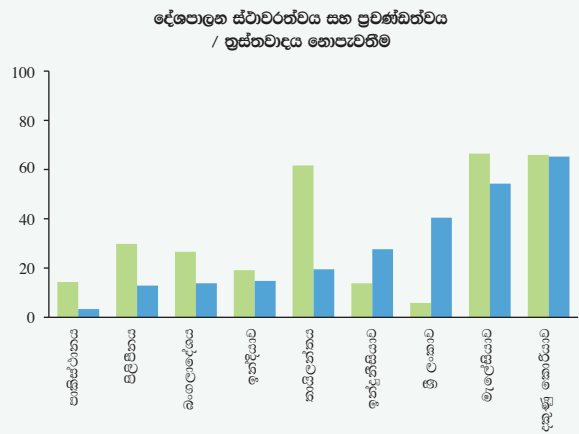

මූලාශ්‍රය: එක්සත් ජාතීන්ගේ ජනගහන පුරෝකථනය, මධ්‍යතන සරලතා තත්ත්වය (ලෝක බැංකුව 2015)

වසර ගණනාවක් තිස්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික අස්ථාවරත්වයේ ප්‍රධාන සාධකයක් ලෙස නිවැරදි ලෙස කළමනාකරණය නොවූ රාජ්‍ය මූල්‍ය මෙහෙයුම් කටයුතු හැඳින්විය හැකිය. නැගී එන වෙළඳපොළ හා සසඳන විට, දීර්ඝ කාලයක් පුරා රාජ්‍ය ආදායම පහත වැටීම හා පුනරාවර්තන වියදම් ඉහළ යෑම නිසා ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය හිඟයන් ඉහළ මට්ටමක පවතී. ශ්‍රී ලංකාවේ බදු ආදායම දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයට අනුපාතයක් ලෙස ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට අනුව අඩුම අගයක් ගැනීම කැපී පෙනෙන කරුණකි. එපමණක් නොව, වියදම් තාර්කික කිරීම සඳහා රජය විසින් පියවර ගන්නා ලද වුව ද රජයේ වියදම් වසර ගණනාවක් තිස්සේ අඛණ්ඩව ඉහළ ගොස් තිබේ. දිගින් දිගටම පැවති විශාල අයවැය හිඟයන් නිසා ශ්‍රී ලංකාවේ ණය මට්ටම ද ඉහළ මට්ටමක පවතී. ඉහළ යන විදේශීය වාණිජමය ණය නිසා රජයේ මූල්‍ය කටයුතු සඳහා තවදුරටත් බලපෑමක් ඇති කරන අතර ඊට අදාළ අවදානම් සහ ඒ හා සම්බන්ධ ආන්තිකයන් ඉහළ යාම තුළින් පොලී පිරිවැය ඉහළ යෑමට සිදු වේ. ආර්ථික වර්ධනය වේගවත් කිරීම සඳහා රජයට විශාල හා අඛණ්ඩ රාජ්‍ය මූල්‍ය උත්තේජනයන් දීමට සහ විශාල යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවකාශයක් නොමැති අතර රට ඉහළ ආර්ථික වර්ධන මාවතකට ගමන් කිරීමට නම් දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ අවශ්‍ය වේ.

දේශපාලන අස්ථාවරත්වය සහ ප්‍රතිපත්තිවල අවිනිශ්චිතතාවය ව්‍යාපාර විශ්වාසයට සහ ආයෝජන තීරණ ගැනීමට සෘණාත්මකව බලපාන නිසා එය තිරසාර ආර්ථික වර්ධනය සඳහා සැලකිය යුතු අභියෝග ඇති කරයි. Aisen and Veiga (2011) පෙන්වා දෙනුයේ දේශපාලන අස්ථාවරත්වය මගින් ප්‍රතිපත්ති බලධාරීන්ගේ අවධානයට යොමු වන කාල පරාසය සීමා කරන බැවින් එය කෙටි කාලීන හා ප්‍රශස්තව නොවන ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති ඇති කිරීමට හේතු වන බවයි.

රජය සටහන වි.ස. 3.3
 ගෝලීය යහපාලන දර්ශක - ප්‍රතිශත ශ්‍රේණි (අ)

(අ) ප්‍රතිශත ශ්‍රේණිය මගින් සමස්ත දර්ශකයෙන් ආවරණය වන සියලුම රටවල් අතර රටේ ශ්‍රේණිගත කිරීම පෙන්වුම් කරන අතර, 0 අවම ස්ථානයටද, 100 ඉහළම ස්ථානයටද අනුරූප වේ.

මූලාශ්‍රය: ලෝක බැංකුව

එමෙන්ම නිරන්තර ප්‍රතිපත්ති මාරු වීම් අස්ථාවරත්වය ඇති කරන අතර එය ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වයට සෘණාත්මකව බලපායි. දේශපාලන ස්ථාවරත්වය, යහපාලනය පැවතීම, රජයේ කාර්යසාධකත්වය, නීතියේ ආධිපත්‍යය සහ දූෂණය තුරන් කිරීම ආර්ථිකයක තිරසාර වර්ධනයට ධනාත්මක දායකත්වයක් සපයයි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ කලින් කලට ආණ්ඩු වෙනස් වීම් තුළින් පිළිබිඹු වන මනා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයක් පැවතුන ද ස්වාධීන සිවිල් සේවයක් නොමැතිකම සහ ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් නොමැතිකම හේතුවෙන් එකිනෙකට නොගැලපෙන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක වීමට තුඩු දී ඇති අතර ආයෝජන සහ වෙනත් දිගු කාලීන ආර්ථික ක්‍රියාකරකම් සඳහා පුරෝකථනය කළ හැකි ගමනාන්තයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රතිරූපයට අහිතකර ලෙස බලපා ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික උඩ්ධායනයක් අත්පත් කර ගැනීමට සහාය වන උපායමාර්ග

ඉහත සඳහන් කළ පරිදි, ශ්‍රී ලංකාව තුළ තීරණාත්මක හිතකර සාධක කිහිපයක් දැනටමත් පවතින අතර, ආර්ථික උඩ්ධායනයට බාධා පමුණුවන විවිධ තත්ත්වයන්

මගහැරවීම සඳහා අවශ්‍ය සහාය වීම සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කළ යුතුව ඇත. ඉහළ ආදායම් ලබන ආර්ථිකයක් බවට පත් වීමේ ඉදිරි පිලිම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවට ඉදිරි දශකය තුළ උපකාරී වන එවැනි ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා උදාහරණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන උපායමාර්ග මනාව සකස් කිරීම, රට ඉහළ ආදායම් ලබන ආර්ථිකයක් බවට පත්වීමේ දී ශක්තිමත් දායකත්වයක් සපයනු ඇත. ඇඟලුම් හා තේ වැනි සාම්ප්‍රදායික අඩු තාක්ෂණික නිෂ්පාදනවල සිට යන්ත්‍රෝපකරණ හා උපකරණ, ඉලෙක්ට්‍රොනික උපකරණ, වාහන, මෘෂධ සහ එකතු කළ අගයක් සහිත බනිජ නිෂ්පාදන වැනි මධ්‍යම හා ඉහළ තාක්ෂණික නිෂ්පාදන දක්වා අපනයන විවිධාංගීකරණය කිරීමට ශ්‍රී ලංකාවේ වෙළඳ අපනයන උපායමාර්ගවල විප්ලවීය වෙනසක් සිදු කිරීම අවශ්‍ය වේ. දියුණුවක් කරා ළඟා වූ ප්‍රකට ආසියාතික රටක් වන චීනයට, සිය අපනයන කෘෂිකාර්මික හා ස්වභාවික සම්පත් පදනම් කරගත් නිෂ්පාදනවල සිට 1990 දශකයේ මුල් භාගයේ දී ඇඟලුම් දක්වා ද පසුව 2000 දශකයේ අග භාගයේ දී ඉලෙක්ට්‍රොනික උපකරණ දක්වා ද

විවිධාංගීකරණය කරන ලද අතර, එමනිසා අද වන විට ගෝලීය නිෂ්පාදන ජාලයේ මූලික අපනයනකරුවන් අතර සිටී.

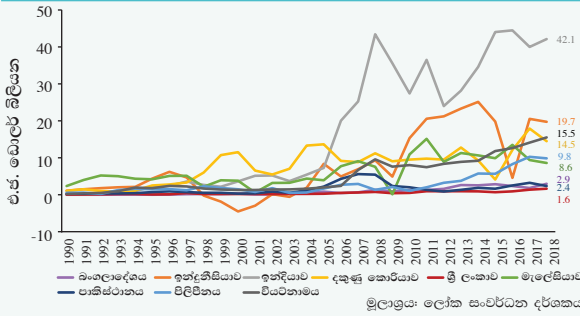
ශ්‍රී ලංකාව ද එහි සාම්ප්‍රදායික අපනයන වෙළඳපොළෙන් ඔබ්බට පිවිසීමට සලකා බැලිය යුතුය. යම් ප්‍රමාණයකට වරණීය ප්‍රවේශයන්ගේ ද සහය ඇතිව ශ්‍රී ලංකාව විසින් බටහිර රටවලට කෙරෙන අපනයන මුළු අපනයන ප්‍රමාණයෙන් අඩකට වඩා වේ. ජී.එස්.පී සහ ජී.එස්.පී ජලස් වැඩසටහන් අතීතයේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන ඉහළ නැංවීමට දායක වූණු නමුත් එවැනි ප්‍රතිලාභ කෙටි කාලීන වන අතරම ඉහළ මැදි ආදායම් ලබන ආර්ථිකයන්ට ලැබිය නොහැකිය. එබැවින් ශ්‍රී ලංකාව ක්‍රමයෙන් නැගී එන ආසියාව සහ වෙනත් සාම්ප්‍රදායික නොවන වෙළඳපොළ වෙත අවධානය යොමු කළ යුතුය.

වෙළඳ භාණ්ඩ අපනයනය විවිධාංගීකරණය කිරීමට අමතරව සේවා අපනයන තවදුරටත් වැඩිදියුණු කිරීම කෙරෙහි ශ්‍රී ලංකාව අවධානය යොමු කළ යුතුය. සංචාරක කර්මාන්තය සහ තොරතුරු තාක්ෂණ ව්‍යාපාර ක්‍රියාවලි බාහිර මූලාශ්‍ර වෙත පැවරීම වැනි හඳුනා ගත් සේවා අංශවලට අමතරව, සේවා පහසුකම් සහ මූල්‍ය සේවා වැනි සැලකිය යුතු ලෙස වැදගත් සේවාවන්හි අපනයන වැඩිදියුණු කිරීමට ද පියවර ගත යුතුය. කොළඹ වාණිජ හා මූල්‍ය සේවා සැපයීමේ මධ්‍යස්ථානය සැලසුම් කර ඇති ආකාරයට ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පසු සේවා අපනයන වර්ධනය කරමින් ශ්‍රී ලංකාවට අතිරේක විදේශ විනිමය උපයා ගැනීමට අවස්ථාව සැලසෙනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව සිය අපනයන ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ප්‍රාග්ධනය හා මානව සම්පත් ආශ්‍රිතව උපරිම ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීම සඳහා අනෙකුත් රටවල් සමඟ, විශේෂයෙන් කලාපීය රටවල් සමඟ උපායමාර්ගික ආර්ථික සහයෝගීතාව ඇති කර ගැනීම අවශ්‍ය වේ. අපනයන වර්ධනය මගින් මෙහෙයවනු ලබන ආසියාවේ ප්‍රමුඛතම නැගී එන ආර්ථිකයක් ඇති වියට්නාමයේ අන්දකම්වලින් ශ්‍රී ලංකාවට දැනුම්වත් විය හැකිය. 1995 සිට වියට්නාමය සක්‍රීයව නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම් කිහිපයක් අත්සන් කළ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වියට්නාමයේ අපනයන සඳහා වන තීරු බදු පහත වැටුණු අතර එමගින් අපනයන අංශය මෙන්ම ආර්ථිකයේ ද ව්‍යාප්තියට මග පෑදුණි. පවත්නා නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම්වලින් උපරිම ඵල නෙලා ගැනීමට පියවර ගන්නා අතරම රටේ ස්වෛරීභාවය හා ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කර ගනිමින් අනෙක් අතට විශාල ආර්ථිකයන් සමඟ නව ගිවිසුම් ඇති කර ගැනීමට පියවර ගත යුතුය. එවැනි වෙළඳ ගිවිසුම් දේශීය අපනයනකරුවන්ට ගෝලීය අගය දාමයන් සමඟ ඒකාබද්ධ වීමට අවස්ථාව සලසා දෙන අතර, එමගින් වෙළඳපොළවල් වෙත ප්‍රවේශය වැඩිදියුණු කරන අතරම තරඟකාරීත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, කාර්යක්ෂමතාවය වැඩිදියුණු කිරීම සහ නව්‍යකරණයන්ට සහාය දීමට සිදු වේ.

වඩාත් වැදගත් දෙය නම්, දේශීය නිෂ්පාදන ඉහළ නැංවීම තුළින් ඉහළ වර්ධන මාවතකට ළඟා වීම සඳහා ණය නොවන මූල්‍ය ප්‍රවාහ ආකර්ෂණය කර ගැනීම කෙරෙහි ශ්‍රී ලංකාව වැඩි වශයෙන් අවධානය යොමු කළ යුතුය. පසුගිය දශක කිහිපය තුළ ශ්‍රී ලංකාවට විදේශීය සෘජු ආයෝජන ගලා ඒම ක්‍රමයෙන් ඉහළ ගොස් ඇතත් එය කලාපීය රටවල් හා සැසඳීමේදී අත් විඳින බෙහෙවින් අඩු මට්ටමක පවතී. නිදසුනක් වශයෙන්, වියට්නාමය වසර ගණනාවක් තිස්සේ ආයෝජන හිතකාමී වෙළඳ ගිවිසුම්, ප්‍රතිපත්ති සහ ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමත් සමඟම ඵලදායී සහ අපනයන අංශ වෙත සැලකිය යුතු තරම් ඉහළ විදේශීය සෘජු ආයෝජන ආකර්ෂණය කර ගැනීමට සමත් වී ඇති අතර, ඉන්දියාව, සැම්සුන්ග්, මිට්සුබිසි, ජී.ඊ., එල්.ජී. සහ පැනසොනික් වැනි දැනට ලොව ප්‍රමුඛ පෙළේ වෙළඳ නාමයන්ට තෝතැන්නක් වී ඇත. මෙම අන්දකම් අනුව යමින් ශ්‍රී ලංකාව ද විදේශීය සෘජු ආයෝජන ආකර්ෂණය කර ගැනීමට ක්‍රියා කළ හැකි අතර එමගින් යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සඳහා පමණක් නොව තාක්ෂණික හා විශේෂඥ දැනුම හුවමාරුව ද ප්‍රවර්ධනය ද සිදු කළ හැකිය. විදේශීය සෘජු ආයෝජනවලට ඇති බාධාවන්ට විසඳුම් ලෙස තෛතික, ආයතනික හා ශ්‍රම වෙළඳපොළ ප්‍රතිසංස්කරණ කාලෝචිතව හඳුන්වාදීම ශ්‍රී ලංකාව ව්‍යාපාර කිරීමේ පහසුව ශ්‍රේණිගත කිරීම හි ඉහළට යෑමටත් ශ්‍රී ලංකාව කෙරෙහි ආයෝජකයින්ගේ විශ්වාසය වැඩිවීමටත් හේතු වනු ඇත. විදේශීය සෘජු ආයෝජන ඉහළ යෑමත් සමඟ ගෝලීය නිෂ්පාදන දාම වෙත නිෂ්පාදකයින්ගේ ප්‍රවේශය වැඩි වනු ඇති අතර එය නව නිෂ්පාදන කිරීමටත්, නව වෙළඳපොළවල් කරා නිෂ්පාදන ව්‍යාප්ත කිරීමට සහ විවිධාංගීකරණය කිරීමටත්, එමෙන්ම රැකියා උත්පාදනය කිරීමටත් අවස්ථාවක් සලසනු ඇති අතර එමගින් රටේ සමස්ත ආර්ථික වර්ධනයට හා සංවර්ධන න්‍යාය පත්‍රයට සහාය වනු ඇත. විදේශීය සෘජු ආයෝජන ඉහළ යෑම විනිමය අනුපාතයේ ස්ථායීතාවයට සහාය දෙන අතරම, අපනයන ඉපැයීම් ස්වරූපයෙන් විදේශ ආදායම වර්ධනය කර එමගින් විදේශ අංශයේ ජංගම ගිණුමේ හිඟයන් මූල්‍යනය සඳහා ණය මත රඳා පැවතීම අඩු කිරීමට සහ දිගු කාලීනව රජයේ ආදායම වැඩිදියුණු කිරීමට ද ඉහල් වේ.

රූප සටහන වි.ස. 3.4
විදේශීය සෘජු ආයෝජන, ශුද්ධ ගලා ඒම්
(ගෙවුම් ශේෂය, පවත්නා ඒ.ජී. ඩොලර්)

මූලාශ්‍රය: ලෝක සංවර්ධන දර්ශකය

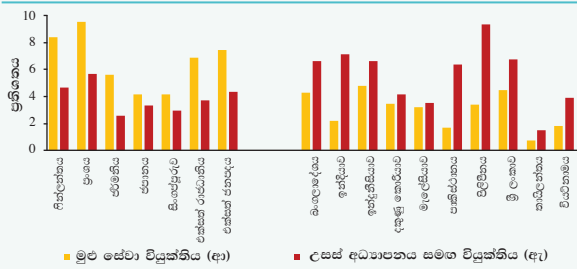
Agenor, Canuto, & Jelenic (2012) සහ Agenor (2017) වැනි කතෘවරු විසින් ඉස්මතු කර ඇති පරිදි, 21වන සියවසේ ශ්‍රම වෙළඳපොළ අභියෝගයන්ට මුහුණ දීම සඳහා උසස් තත්වයේ මානව ප්‍රාග්ධනයක් නොමැතිකම, වෙනත් රටවල්වලින් ලබාගත් තාක්ෂණයන්ගෙන් උපරිම ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීම සීමා වීම මෙන්ම යෝග්‍ය තාක්ෂණයන් රට තුළ නිපදවීම ද සීමාවීම හේතුවෙන්, රටවල් මැදි ආදායම් මට්ටම්වල දිගු කාලයක් සිර වී සිටීමට එක් හේතුවක් වේ. මෙම බාධකයට මුහුණ දීම පිණිස ඉහළ නිපුණතා අධ්‍යාපනයක් සහ ශ්‍රම වෙළඳපොළ ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා ආයෝජනය කිරීම අවශ්‍ය වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ උපාධිධාරීන්ගේ සංයුතිය සලකා බැලූ කල, වැඩි දෙනෙක් මානව ශාස්ත්‍ර සහ සෞන්දර්යාත්මක අධ්‍යයනයන් ප්‍රගුණ කරන බව පෙනීමට ඇත. කෙසේ වෙතත්, මධ්‍යම ආදායම් මට්ටම්වලින් ඉහළ ආදායම් කාණ්ඩයට ළඟා වී ඇති සිංගප්පූරුව සහ දකුණු කොරියාව වැනි රටවල් උපාධිධාරීන් වැඩි කොටසක් විද්‍යාව හා තාක්ෂණය ආශ්‍රිත ක්ෂේත්‍රවලින් බිහි කරන අතර, එමගින් ඔවුන්ගේ නවෝත්පාදන හැකියාවන් ඉහළ නංවනු ලැබේ. ඉහළ නිපුණතා සහිත උපාධිධාරීන් සඳහා ඇති ඉල්ලුම ද ඉහළ මට්ටමක පැවතීම සඳහා එවැනි ශ්‍රම අවශ්‍යතා ඇති කර්මාන්ත දියුණු කිරීම සහ ඒ සඳහා සහාය ලබා දීම ද මේ හා සමානවම වැදගත් වේ. එබැවින්, ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින තත්වය තුළ උසස් අධ්‍යාපනයේ විද්‍යාව හා තාක්ෂණය ආශ්‍රිත ක්ෂේත්‍ර සඳහා සහයෝගය ලබා දීම තුළින් විශේෂඥයින්ගේ බිහි කිරීම පමණක් නොව එවැනි විශේෂඥයින්ගේ සඳහා වූ ඉල්ලුම ද වැඩි කිරීමට අවධානය යොමු කළ යුතුය. රටේ පවතින නිදහස් අධ්‍යාපන ක්‍රමය මධ්‍යයේ විශාල රාජ්‍ය මූල්‍ය බරක් දරමින් බිහි කළ බොහෝ උපාධිධාරීන් සිය අධ්‍යයන කටයුතු අවසන් වීමෙන් පසුව වෙනත් රටවලට සංක්‍රමණය වන බව මෑත අතීතයේ අත්දැකීම් ඉස්මතු කර පෙන්වයි. එසේම, පෞද්ගලික අංශයේ, විශේෂයෙන් ඉහළ හැකියාවන් අවශ්‍ය කෙරෙන අංශවල, ඉහළ වැටුප් මට්ටම් තිබිය දී වුවද, ඉහළ රැකියා සුරක්ෂිතතාව වඩා

ප්‍රිය කරමින් බොහෝ උපාධිධාරීන් පෞද්ගලික අංශයේ රැකියාවලට වඩා රජයේ රැකියාවලට කැමැත්තක් දක්වන බව පෙනෙන්නට තිබේ. Nedelkoska, O'Brien & Stock (2018) විසින් පෙන්වා ඇති පරිදි, පෞද්ගලික අංශයේ එවැනි විශේෂඥයින්ගේ හිඟයක් දැනටමත් පවතින බව මෙම තත්වය මගින් අදහස් කෙරෙයි. මේ හේතුවෙන්, විශ්ව විද්‍යාල ප්‍රවේශය පුළුල් කිරීම සඳහා රජය ගෙන ඇති පියවර තුළ, ශ්‍රම වෙළඳපොළේ ඉල්ලුමට සරිලන පරිදි තෘතීයික අධ්‍යාපනය සඳහා ප්‍රවේශය පුළුල් කිරීමට තවදුරටත් උත්සාහ කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඒ අතරම, Delalibera and Ferreira (2019) ඇතුළු අධ්‍යයනයන් මගින් පෙන්වන පරිදි මුල් ළමාවිය අධ්‍යාපනයේ ගුණාත්මක භාවය ශ්‍රම ඵලදායීතාව ඉහළ නැංවීමට දායක වන අතර, ශ්‍රී ලංකාව ද අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික ස්ථරවල ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කළ යුතුය. එවැනි ක්‍රියාමාර්ග තුළින් ළඟා කර ගත හැකි ශ්‍රම බලකායේ ගුණාත්මකභාවය වැඩිදියුණු කිරීම රටේ මතු වෙමින් පවතින ජන විකාශන අභියෝගයන්ට මුහුණ දීම සඳහා ද ප්‍රයෝජනවත් විය හැකිය.

මැදි ආදායම් උගුල පිළිබඳ සලකා බැලීමේ දී ඉතා සුලභ කාරණයක් වනුයේ එය නවෝත්පාදනය සිදු කිරීමට ඇති නොහැකියාව නිසා සිදු වන බවයි. බටහිර රටවල් හා සංසන්දනය කරන විට බොහෝ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආසියානු රටවල බුද්ධිමය දේපළ අයිතිවාසිකම් සඳහා ලබා දී ඇති වැදගත්කම අඩු ය. ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, පවත්නා නීති හා රෙගුලාසි විදේශීය ආයතන විසින් පිහිටුවා ඇති බුද්ධිමය දේපළ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා බෙහෙවින් පුළුල් වන නමුත්, දේශීය නවෝත්පාදකයින් සහ නව නිපැයුම් සඳහා බුද්ධිමය දේපළ අයිතිවාසිකම් ස්ථාපිත කිරීමෙහි මන්දගාමී ස්වභාවයක් පෙන්නුම් කරන අතරම වෙනසකාරී ක්‍රියාවලීන් ද ඇතුළත් වන බැවින්, නව නිපැයුම්කරුවන්ට ඔවුන්ගේ උත්සාහයන් සඳහා ආර්ථික වාසි ලබා ගැනීම දුෂ්කර වීම හේතුවෙන් නව්‍යකරණයන් අධෛර්යමත් වේ. මේ අනුව, ප්‍රතිපත්තිමය දෘෂ්ටි කෝණයකින් බැලූ කල බුද්ධිමය දේපළ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ දැනුවත්භාවය වැඩි කිරීමට සහ එවැනි නීති හා රෙගුලාසි බලාත්මක කිරීම සහතික කිරීමට පියවර ගැනීම වැදගත් වන අතරම, දේශීය හා විදේශීය වශයෙන් එවැනි අයිතිවාසිකම් ස්ථාපිත කර ගැනීමට දේශීය නවෝත්පාදකයින් හට ක්‍රියාකාරීව සහාය වීම වැදගත් වේ.

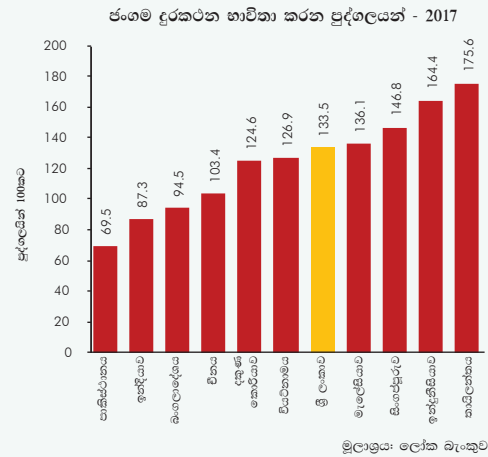
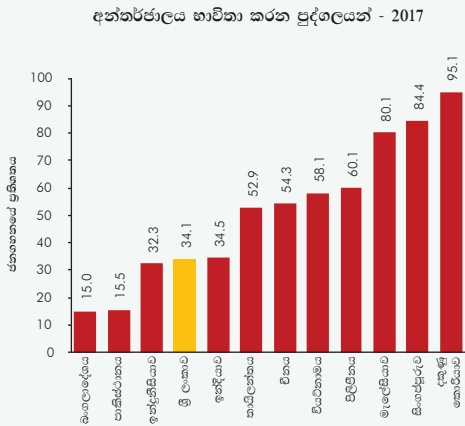
විදුලි සංදේශ සහ පුළුල් පරාස අන්තර්ජාල පහසුකම් ඇතුළු දියුණු යටිතල පහසුකම් සඳහා වූ ප්‍රවේශය වැඩි දියුණු කිරීම තිරසාර වර්ධනයට දායක වී ඇති බව සිංගප්පූරුව සහ දකුණු කොරියාව වැනි ගිණිකොනදිග ආසියාවේ සාර්ථක වූ රටවල අත්දැකීම් මගින් පෙන්නුම් කරනු ලැබේ. මේ හා සම්බන්ධව ප්‍රගෝසනීය ප්‍රගතියක් ලබා ඇතත්, කලාපීය සමාන රටවල් හා සංසන්දනය කිරීමේ දී ඉහළ පුළුල් පරාස අන්තර්ජාල පහසුකම්වල සාපේක්ෂව ඉහළ සැබෑ පිරිවැය

රාජ්‍ය සටහන වි.ස. 3.5
උගත් අය අතර සේවා විදුලිකරණ අනුපාතය සංසන්දනය කිරීම
ජනගහනය - 2009-2016 සාමාන්‍යය (අ)

(අ) මුළු සේවා විදුලිකරණය (අ) (b) සියලුම රටවල් සඳහා සියලු කාල පරිච්ඡේදයන් සඳහා දත්ත නොමැති රටවලී අවස්ථාවන්හි සාමාන්‍ය අගය ගෙනයා තිබීමට දත්ත පවතින කාලයන් මෙන්ම ගොඩනැගිලි ලදී.
 (ඇ) රැකියා සමාජීය නිපුණත් රැකියාවක යෙදවූ හැකි, රැකියාවක් නොමැත ශ්‍රම බලකායේ නොමැත. ශ්‍රම බලකායේ හා සේවා විදුලිකරණය අඩු දැක්වීමට අනුව වෙනස් වේ.
 (ආ) රැකියා විරහිත උසස් අධ්‍යාපන මට්ටමේ ඇති ශ්‍රම බලකායේ ප්‍රතිශතය. උසස් අධ්‍යාපන කාණ්ඩය 2011 ජනගහන අධ්‍යයන ප්‍රවේදි පරිච්ඡේදයේ (International Standard Classification of Education) (ISCED 2011) අනුව. මෙහි කැලීන ජනීව ආර්ථික අධ්‍යයනය. ශ්‍රම බලකායේ හෝ ඊට සමාන අධ්‍යයන මට්ටමේ, නිසිදැනට උපාධිධාරීන් හෝ සමාන අධ්‍යයන මට්ටමේ, මේ ආකාරයට උපාධිධාරීන් හෝ සමාන අධ්‍යයන මට්ටමේ යන අංශ වලින් සමන්විත වේ.
 මූලාශ්‍රය: ලෝක බැංකුව

රූප සටහන වි.ස. 3.6
අන්තර්ජාල සහ ජංගම දුරකථන ඝනත්වය

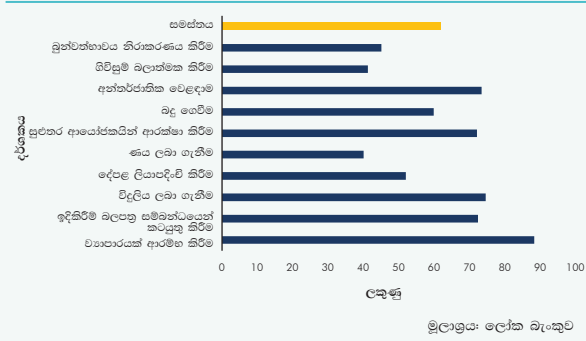

සහ සාපේක්ෂව අඩු අන්තර්ජාල ඝනත්වය (කෙසේ වෙතත් ජංගම දුරකථන ඝනත්වය සැසඳිය හැකි මට්ටමක පවතී) වැනි දර්ශකයන් මගින් පෙන්නුම් කෙරෙන පරිදි, වැඩි දියුණු කිරීම් සඳහා ශ්‍රී ලංකාවට තවමත් බොහෝ ඉඩකඩ ඇත. ප්‍රවාහන යටිතල පහසුකම් සම්බන්ධයෙන් ද, පොදු ප්‍රවාහනය සහ දුම්රිය ජාලය වැඩිදියුණු කිරීම හරහා මාර්ග පද්ධතියේ වැඩිදියුණු කිරීම් අනුපූරණය කිරීම තුළින් රටට ඉහළ ආර්ථික හා සමාජීය ප්‍රතිලාභ ලබාගත හැකිය.

වැඩි දියුණු කරන ලද ව්‍යවසායකත්වය රටක ඉහළ නිමැවුම සහ ඵලදායීතාවය උත්පාදනය කිරීමටත් වැඩිදියුණු කළ රැකියා අවස්ථා සමඟ වැඩි ආදායමක් උපයාගැනීම හරහා ජාතික ආදායම සහ ආදායම් ව්‍යාප්තිය ඉහළ නැංවීමට මග පාදයි. ව්‍යාපාරයක් පවත්වා ගැනීම සඳහා හිතකර වාතාවරණයක් පැවතීම මගින් යටිතල ව්‍යුහ කරන්නා වූ සංවර්ධිත ව්‍යවසායක සංස්කෘතියක් මගින් ආයෝජන ආකර්ෂණය කර ගැනීමෙන් ආර්ථිකය ඉදිරියට ගෙන යාමට හැකිවන අතර එමගින් සමස්ත ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ඉහළ නංවයි. 2020 ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යෑම (Doing Business 2020)⁵ වාර්තාව අනුව ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යෑමේ පහසුව සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාව, කලාපයේ සමාන රටවල්වලට වඩා පහළ ස්ථානයක් දරමින් රටවල් 190ක් අතුරින් 99 වන ස්ථානය හොබවනු ලබයි. ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යෑමේ දර්ශකයන්ට ප්‍රමුඛතාව ලබාදෙමින් සිය ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රමෝපායන් විධිමත් කිරීම තුළින් ඉන්දියාව සිය ශ්‍රේණිගත කිරීම ඉහළ නැංවීමට සමත් වී ඇත. විධිමත්ව වැනි රටවල් බදු ගෙවීම පහසු කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ තොරතුරු යටිතල පහසුකම් වැඩි දියුණු කර ඇත. මෑත කාලයේ දී ශ්‍රී ලංකාව ද බදු ගොනු කිරීම, ඉදිකිරීම් බලපත්‍ර සැකසීම සහ ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා අන්තර්ජාලය හරහා පද්ධති හඳුන්වා දීමෙන්

තොරතුරු තාක්ෂණ යටිතල පහසුකම් වැඩි දියුණු කිරීමට උත්සාහයන් කිහිපයක් සිදු කරන ලදී. විදේශ ආයෝජන සඳහා පහසුකම් සැලසීමේ අරමුණින් ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් අන්තර්ජාලය හරහා අයදුම්පත් ඇගයීමේ පද්ධතියක් (Online Application Tracking System) හඳුන්වා දී ඇත. ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යෑමේ පහසුව සම්බන්ධව ශ්‍රී ලංකාවට සාපේක්ෂව අඩු ලකුණු ප්‍රමාණයක් හිමිවීමෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ තවදුරටත් වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් අවකාශයන් ඇති බවයි. ශ්‍රී ලංකාවේ ණය ලබාගැනීම, විශේෂයෙන් වාණිජ ආරවුල් විසඳීම සඳහා වැය කරන කාලය හා පිරිවැය සහ අධිකරණ ක්‍රියාවලියේ ගුණාත්මකභාවය අනුව ගිවිසුම් බලාත්මක කිරීම, නැවත යථා තත්වයට පත්වීමට ගතවන කාලය සහ බුන්වත්භාවය සම්බන්ධයෙන් නීතිමය රාමුව ශක්තිමත් කිරීම සැලකිල්ලට ගනිමින් බුන්වත්භාවය නිරාකරණය කිරීම වැනි ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ අඩු වර්ධනයක් දක්නට ලැබේ. ව්‍යවසායකයින්ට අවස්ථා ලබාදෙන පුළුල් පරාසයකින් යුත් දිගුකාලීන ප්‍රතිපත්ති සහ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් රටේ ව්‍යවසායකත්වය විකාශනය කිරීම සඳහා රජයේ මැදිහත්වීම තුළින් තවදුරටත් වර්ධනයන් සාක්ෂාත් කර ගත හැකිය.

රූප සටහන වි.ස. 3.7
ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යෑමේ දර්ශක - 2019

⁵ ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යෑම 2020 (Doing Business 2020) යනු ලෝක බැංකුවේ වාර්ෂික අධ්‍යයනයක 17 වන මාලාව වන අතර එය ව්‍යාපාර රෙගුලාසි සහ රටවල් 190 ක දේපල අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක දර්ශක ඉදිරිපත් කරයි. එහි දත්තයන් 2019 මැයි 01 වන දිනට පවතියි.

දශක ගණනාවක් පුරා ශ්‍රී ලංකාව ද්විත්ව හිඟයන් ඇති රටක් ලෙස හිඟ මූල්‍යනය සඳහා දේශීය හා විදේශීය ණය ගැනීම මත රඳා පවතී. රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය සහ තිරසාර ණය මට්ටමක් පවත්වා ගැනීම ශක්තිමත් කිරීම අරමුණු කොටගෙන වරින්වර පැවති රජයන් විසින් රාජ්‍ය වියදම් තාර්කිකරණය කිරීම ද සිදු කරන අතර බදු පදනම පුළුල් කිරීම, බදු පරිපාලනය සහ අනුකූලතාව වැඩිදියුණු කරමින් ආදායම ඉහළ නැංවීම සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා උපක්‍රමික භාවිතා කරන ලදී. බදු පරිපාලනය වැඩිදියුණු කිරීම අරමුණු කරගත් මෑත කාලීන බදු ප්‍රතිසංස්කරණ මූල පිරිමි ව්‍යාපාර විශ්වසනීයත්වය වැඩිදියුණු කරන අතර රටේ බදු ක්‍රමය සරල කිරීමට උපකාරී වේ. රජයේ වියදම් ද ඉහළ මට්ටමක ඇති බැවින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා පියවර නිසි අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලියකින් රජයේ වියදම් සම්මුතියකින් තොරව රාජ්‍ය ආයෝජන වියදම් කැප කිරීමකින් තොරව රජයේ වියදම් තාර්කිකරණය කිරීම සඳහා වඩාත් අවධානය යොමු කිරීම අවශ්‍ය වේ. අයවැය හිඟය සහ ණය තිරසාර ගැටලුකාරී මට්ටමක පැවතීමෙන් සාර්ව ආර්ථික අස්ථාවරත්වයක් ඇති වීමෙන් ආර්ථික වර්ධනයට බාධා ඇතිවන බැවින් ඉහළ ආදායම් රටක් කරා ගමන් කිරීමට දරන වැයම සඳහා මෙම පියවර වැදගත් වේ. මීට අමතරව, රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු පිළිබඳ මනා හැසිරවීම වැඩිදියුණු කිරීමෙන් සහ රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයක් ප්‍රතිසංස්කරණ හා ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමෙන් ඔවුන්ගේ මූල්‍ය ශක්තිය වැඩිදියුණු කිරීමට මෙන්ම එමගින් මධ්‍යම රජයේ වියදම අවම කිරීම සඳහා ද රජය විසින් ශක්තිමත් ප්‍රයත්නයක් දැරිය යුතු වේ.

දේශපාලන ස්ථාවරත්වය ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සඳහා පූර්ව අවශ්‍යතාවක් බව බොහෝ දෙනා පිළිගනී. කෙසේ වෙතත්, දිගු කාලීන ආර්ථික ඉලක්ක පිළිබඳ දේශපාලන ධාරාවන් අතර සම්මුතියක් තිබීම තිරසාර වර්ධනය සඳහා එයටත් වඩා වැදගත් වේ. දිගු කාලීන ආර්ථික ප්‍රමුඛතා පිළිබඳ සමාජ හා දේශපාලන සම්මුතිය වසර ගණනාවක තිරසාර වර්ධනයට මූලික විය හැකි බව, Foxley & Sossoford (2011) සහ Chua (2011) විසින් පිළිවෙලින් සාකච්ඡා කරන ලද, ෆින්ලන්තයේ සහ සිංගප්පූරුවේ අන්දැකීමවලින් පෙනී යයි. දේශපාලන ධාරාවන් වෙනස් වන විට ආර්ථික ප්‍රමුඛතා නිතර වෙනස් වීම ඓතිහාසිකව ශ්‍රී ලංකාවේ දුර්වල අංශයක් ලෙස පවතී. එම නිසා, සැමට සමාන ප්‍රතිලාභ හිමිවන සහ තිරසාර වර්ධනයක් සහිතව ඉහළ ආදායම් මට්ටම් කරා රට ඉදිරියට යාමට නම්, ඉදිරියේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ ජනතාව රටේ දිගුකාලීන ආර්ථික ඉලක්ක පිළිබඳ සම්මුතියක් ඉල්ලා සිටීමත්, මෙම ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීම සඳහා ස්ථාවර ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමට සාමූහිකව කැපවීමට දේශපාලන බලධාරීන් පොළඹවා ගැනීමත් අත්‍යවශ්‍ය වේ.

අවසානය

වසර 2009 දී අභ්‍යන්තර ගැටුම් නිමා වීමත් සමඟ “ආසියාවේ ආශ්චර්යය” ලෙස හැඳින් වූ බලාපොරොත්තු තැබිය හැකි නැගී එන සහ සංවර්ධනය වෙමින්

පවතින ආර්ථිකයක් හිමි රටක් ලෙස සැලකූ ශ්‍රී ලංකාව, දුර්වල සාර්ව ආර්ථික කාර්යසාධනයක් හමුවේ විශේෂයෙන්ම මන්දගාමී ආර්ථික වර්ධනයේ සහ ඉහළ යන විදේශ සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය අවදානම් හමුවේ පසුගිය වසර කිහිපයද දී දුෂ්කර මාර්ගයක ගමන් කිරීමට සිදු විය. දේශීය දේශපාලන අස්ථාවරත්වයන් පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාරයන් සහ නිතර සිදුවන ස්වභාවික විපත් මධ්‍යයේ ජාතික ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති නොමැති වීමත් අවශ්‍ය ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට නොහැකි වීමත් සහ ප්‍රමාණවත් ප්‍රතිපත්තිමය අවකාශයක් ගොඩනැගීමට ඇති නොහැකියාවන් හේතුවෙන් කලාපයේ වේගයෙන් වර්ධනය වන ආර්ථිකයක් ලෙස ඉදිරියට යෑම රටට අහිමි වී ඇත. තවද, ගෝලීය අංශයේ අවිනිශ්චිතතා ද දේශීය ආර්ථික කටයුතුවලට සැලකිය යුතු අහියෝග වී ඇත. මෙම දුර්වලතා තිබියදීත්, ශ්‍රී ලංකාව දරිද්‍රතාව අවම කිරීම, මානව ප්‍රාග්ධනය වැඩිදියුණු කිරීම, යහපාලනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික සම්බන්ධතා වැඩිදියුණු කිරීම, ප්‍රධාන සංවර්ධිත හවුල්කරුවන් සමඟ ආර්ථික සබඳතා පැවැත්වීම මෙන්ම දශකයක් පුරාවට උද්ධමනය තනි අගයක් මට්ටමේ පවත්වා ගැනීම වැනි කාරණා කිහිපයක් ගත් කළ ශ්‍රී ලංකාව ස්ථාවර ප්‍රගතියක් ලබාගෙන ඇත. විශේෂයෙන් ඉහත සඳහන් කළ අඩුපාඩු සපුරාලමින් රටේ ස්වභාවික ශක්තීන් සහ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම යන සාධක මගින් ශ්‍රී ලංකාව ආසියාවේ ආර්ථික ආශ්චර්යය වීමේ හැකියාව නැවතත් සනිටුහන් කරමින් ආර්ථිකයෙහි උඛ්‍යායනය සඳහා තෝරාගන්නක් සපයනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මූලාශ්‍ර

1. Agénor, P.R. (2017). “Caught in the Middle? The economics of Middle-income traps”. *Journal of Economic Surveys*, 31(3), pp.771-791.
2. Agénor, P.R., Canuto, O. and Jelenic, M. (2012). “Avoiding middle-income growth traps”. *Economic Premise, Poverty Reduction and Economic Management (PREM) Network Vice-Presidency of the World Bank*.
3. Aisen, A. and Veiga, F. J. (2011). “How Does Political Instability Affect Economic Growth?”. *IMF working paper*
4. Chua, B.H. (2011). “Singapore as model: Planning innovations, knowledge experts”. *Worlding cities: Asian experiments and the art of being global*, 31, pp.29-54.
5. Delalibera, B.R. and Ferreira, P.C. (2019). “Early childhood education and economic growth”. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 98, pp.82-104.
6. Foxley, A. and Sossoford, F. (2011). “Making the transition: from middle-income to advanced economies”. *The Carnegie Papers*.
7. Lakshman, W.D. (ed.) (1997). “Dilemmas of development: fifty years of economic change in Sri Lanka”. Colombo: *Sri Lanka Association of Economists*.
8. Nedelkoska, L., O’Brien T. and Stock, D. (2018). “Does the Sri Lankan economy need more university graduates?”. *Center for International Development at Harvard University*.
9. United Nations Development Programme, (2019). *Human Development Report*.
10. World Bank Report. (2015). Sri Lanka Ending Poverty and Promoting Shared Prosperity, A Systematic Country Diagnostic, 100226.
11. World Social Protection Report 2017-19. (2017). International Labour Office, Geneva